

NAPREJ

Glasi Socialistične stranke Jugoslavije.

Klic na pošteno javnost.

Ta teden je stopil akcijski odbor naših železničarjev, državnih nameščencev in upokojencev možato na plan. Tako resnih, pametnih in svarilnih besed nismo čuli že dolgo. Klic obupa in stvarni argumenti, ki jih navajajo železničarji, niso sicer za naša ušesa nič novega, ker se ponavljajo dan za dnem in so se že docela udomačili, vendar pa je značilno to, da se našim siromašnim slojem in celo inteligenci polagoma odpirajo oči. Nekatere besede v tem otožnem glasu vnebovpijočega v puščavi so tako imenitne, da si jih je vredno zapomniti. »Zakoni se teptajo,« beremo med drugim, »delavskih zaupnikov ne pripoznavajo, pridobitve, katere smo imeli, so se nam odvzele, s prošnjami in resolucijami se kurijo peči. Kar ima še danes neoporečno veljavo, se jutri postavi na glavo. Gospoda na odgovornih mestih je izgubila vsako avtoriteto med ljudstvom, ker je zgubila čut do svojih uslužbencev (reci hlapcev). Ljudska beda narašča od dne do dne, nezadovoljstvo v najširših plasteh delavstva, uradništva, upokojencev invalidov prikipava do vrhunca in neko tajno grmenje naznanja bližajočo se hudo uro. Vodilni politiki in krmari te nesrečne države pa so gluhi in slepi. Državniška modrost jim je odovedala.« In še dalje se čuje glas v puščavi: Zanašanje na zakon o zaščiti države v današnjih časih ne zadostuje več.

Tako pravijo uslužbenci kulturne države, ki sloni na štirih orjaških stebrih — kapitalizmu, militarizmu, nacionalizmu in

veri — in ima na svojem čelu napisano: gospodarski kulturni in nacionalni razvoj in napredek na vseh poljih družabnega življenja od ranega jutra do poznega večera. In je res, kakor obrnemo in od katere strani pogledamo to zadevo, namreč ta dva čudna, nadnaravno kočljiva pojma, napredek in kulturo na eni strani, in pošteno, delovno ter celo pismeno toda lačno in raztrgano ljudstvo na drugi, ki sta si tako malo v sorodu kakor Abraham in zelena morska mačka, se nam zdi, da je to nemogoče, da je to kitajska pravljica, ne pa dejanski položaj 20. stoletja. In vendar je res tako gotovo kakor amen v očenašu. Toda šalo v stran in poglejmo si odkrito v oči. Če riba smrdi pri glavi — in pri nas smrdi — je treba najprej očistiti ali pa odrezati glavo, šele tedaj bo telo zdravo in se ne bo okužilo. Kdo pa danes pri nas še dvomi, da je neznosne gmotne razmere zakrivila sedanja vlada, ki ostane v bistvu ista, pa najsibo koalirana po turško-klerikalnem ali pa po srbsko-radikalnem receptu? Vlada s pomočjo peščice bankirjev, veleposestnikov, veleindustrijcev in veleveržnikov, ki so se združili pod skupnim praporom korupcije in zakonite goljufije, nosi moralno in materialno odgovornost za vse one, ki so danes na robu propada in lahko jutri poginejo od lakote. To je nepobitna resnica, kajti vsak šolarček, ki zna seštevati in odštevati, lahko ugotovi, da je beda v toliki meri in v državi, kakor je naša, mogoča samo tedaj, če ta država ne zna gospodariti, oziroma go-

Izhaja razen pondeljka in dneva po prazniku vsak dan.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6-I.

Naslov za dopise: Ljubljana pošt. pred. 168. Tel. int. št. 312. Ček. rač. št. 11.959.

Stane mesečno 15 Din, za inozemstvo 25 Din. Oglasi: prostor 1 × 55 mm 1 Din.

Dopise frankirajte in podpisujte, sicer se ne priobčijo. Rokopisi se ne vračajo.

Reklamacije za list so poštnine proste.

spodarijo samo tisti ki so pri koritu in samo za svoj žep. V tem pogledu smo si že precej na jasnem in celo nekatere slepce, ki so prej fantazirali in koprnili od navdušenja za zedinjenje in svobodo, je realno življenje spametovalo. Toda ne glede na to je večina bednega ljudstva molčala tedaj, ko je bilo mogoče stopiti tem pijavkam temeljito na prste in zgrabit zajca za ušesa, ne pa loviti ga za rep, da se lahko izmuzne. Volitve v narodno skupščino so bile najlepša prilika rešiti vsa pereča socialna vprašanja in so obenem sijajno dokazale da ljudstvo hoče biti bedno, hoče trpeti pomanjkanje, hoče delati za tuje interese in hoče še nadalje hoditi za svojimi prebrisanimi pastirji. Takrat je bil čas in prilika uveljaviti svojo voljo, ne pa sedaj, ko so vsi protesti in grožnje le zvonjenje po toči. Seveda politična nezrelost našega ljudstva ni našla prave poti in volilci so drveli za onimi, ki so jim obetali avtonomijo, svoje postave in harlekinovo čepico na zaslepljeno glavo. In zaman je sedaj, ko je potrebno samo delo, vsako javkanje, smešne so besede, češ, da se mora zakon o zaščiti države umakniti lakoti in splošnemu pomanjkanju. Če bo treba, se ne bo umaknil in v najboljšem slučaju bo zopet brez uspeha tekla proletarska kri. Militarizem je junak, ki se ne ustraši koščka papirja in jedrnate resolucije. Kako lepo so utihnili sedaj klerikalni zvonovi, zvonariji so pobasali glasove nezavednih volilcev v žep in skrbje samo za to, kako bi splezali na bolj mehke stolčke.

Pravijo, da bo vlada na veliki petek do beli nedelji uzakonila uradniško prag-

MILENIN:

Tone Seliškar: Trbovlje.

(Dalje.)

Pravtako bi mu lahko odgovoril na naslednjo pesem, ki nosi originalen naslov »Zabja vas«. Počasi se pomika ta zabja vas — novo svetovno naziranje, nove ideje miru in bratstva vseh zatiranih, poštenih in marljivih ljudi na zemlji, ne glede na narodnost in vero, gredo v solzah v proletarski krvi, v stokih in kletvah, v upanju in obupu, v strahu in smelosti, počasi toda mogočno, da se trese zemlja pod njimi in drhte oni, ki imajo na vesti težke grehe. Pesnik pravi, da je visoko nad njimi hrib, kjer pojo ptice solnčno pesem. Ta hrib je zmaga socialističnih idej. Dvomil je, da bodo te ideje kdaj zmagale, pa je vprašal samega sebe: Ali je mogoče? In odgovarja z vprašanjem: Ali je mogoče, da je voda ustvarila zagrinjala v Postojnski jami? Pa ne bo treba čakati tako dolgo, kakor je čakala Postojnska jama. Voda je zagrinjala že ustvarila, jama je že pripravljena, vsa se leskeče v zarji novega življenja, samo

vhoda še niso našli siromaki, ker so še nekoliko kratkovidni in ne vidijo, da je tik pred njimi. Zato pa je sveta dolžnost tistih, ki ta vhod vidijo, da ga pokažejo tudi drugim.

Naslednja pesem »Mrtvaški spreved prizmatičnih krst« nas vodi med delavske bajte v bližini rudnika. Večer je in umazani delavski otroci se valjajo v cunjah po tleh. Strašen prizor. Po griču so raztresene siromašne lesene hišice, v njih brle luči in od daleč se zdi, da so to mrtvaške krste. In ne samo zdi se. V tej pesniški primeri je mnogo bridke resnice. Stopite v palače velikih mest, kjer električni stroji dvigajo rejene lenuhe v visoka nadstropja, da jim ni treba premikati svojih mehkužnih nog, kjer jim svetijo pozlačene svetiljke, kjer se valjajo v mehkih naslanjačih in norčujejo iz bedakov, ki jim s poštenim delom služijo sredstva za razuzdano življenje, potem se pa vrnete v delavske bajte, kjer plešejo miši in stenice kjer je vse leseno, vse siromašno, kjer pogosto ni niti najpotrebnejšega pohištva, pa se prepričate, da so to krste, kjer žive živi mrtveci. Pod gričem

pa stoje zakajene tvornice, ki pojejo tem krstam mrtvaško pesem. Stroji, sirene, lokomotive, šum, vrvenje, brenčanje, režanje in vzdihovanje. Strašna pesem je to in strašen bo njen glas vse dotlej, dokler je ne bo dirigirala delavska solidarnost. Ogromnih jeklenih strojev je dan za dnem več. Množe se, ker so bolj poceni in bolj trpežni kakor človeške roke. Izpodirivajo ročne delavce, pošiljajo jih brez kruha na ceste, število nezaposlenih v svetovnem obsegu raste, sredstev za življenje je vedno manj, ker se kopičijo v nenasitnih žepih bankirjev. Potreba je dan na dan večja, stroji pa ne delajo za potrebo ampak samo za — dobiček. Če se ti živi mrtveci kmalu ne zavedo, da jim končajo različni provokaterji in plačani laži-socialisti jama, se bodo njihove bajte res spremenile v mrtvaške krste. Prvi korak k zavesti je sicer že storjen. Monarhizem in militarizem sta si že precej polomila ostre zobe, ostale so jima samo še čeljusti, ki pa že gnijejo in bodo kmalu padle iz ust. Zato pa še trdno stoji kapitalizem: ta najmlajši brat peklenške trojice, ki je dvignil na noge vse svoje

matiko in povišala državnim uslužben-
cem plače. Recimo, da bo to res, kar je
pa še veliko vprašanje. Kaj pa z navad-
nimi delavci? Treba bi bilo spregovoriti
tudi o delavski pragmatiki. Če hočejo
gospodje odpraviti današnjo bedo, mo-
rajo izumiti tako pragmatiko, ki bo da-
jala vsakomur za pošteno delo pošteno
plačilo, čeprav na račun onih, ki so si v
vojnem času preskrbeli okrogle vsotice
in jih do danes stokrat pomnožili. Tega
pa gospodje ne bodo storili, ker bi zadeli
po lastnem žepu. Pravijo še, da si hočejo
pomagati iz zadrege na ta način, da bodo
zvišali davke, zlasti zemljiške. Tako go-
spodarstvo je podobno tistemu bedaku,
ki je z žlico hotel spraviti vodo iz oce-
ana v mišjo luknjico. Država bo zvišala
davke in plače, seljaki svoje pridelke,
obrtniki in tovarnarji svoje izdelke, pa
bomo zopet tam, kjer smo sedaj ali pa še
na slabšem. Kje je torej izhod? Kapitali-
stičen sistem je nesposoben, oziroma v
kolikor se tiče izkoriščanja in zatiranja

slabotnega, preveč sposoben olajšati živ-
ljenje siromašnih slojev in obrisati solze
nedolžnih otrok. To so dokazala zlasti
povojna leta. Niti nacionalizem, niti ve-
ra, niti druge prazne fraze ne bodo dale
ljudem vsakdanjega kruha. Rešitev je v
proletariatu samem, ki mora prej ali slej
uveljaviti svojo voljo tam, kjer sedaj ne-
poklicani gospodje za zeleno mizo odlo-
čujejo o njegovi usodi. Predno pa bo do-
sežen ta končni cilj, se morajo vsi bedni
sloji ne glede na poklic in socialni polo-
žaj strniti v močno proletarsko organiza-
cijo, ki si bo znala priboriti svoje pravice.
Dokler pa bo med ročnim in duševnim
delavcem tak prepad, dokler bodo trpini
razdeljeni na toliko strank in čistili raz-
lične gnile bogove, bo vsak klic na po-
moč in protest proti sedanjim razmeram
zaman. Človeštvo je stopilo v novo fazo
svojega razvoja in čim prej se bomo za-
vedli tega zgodovinskega dejstva in
usmerili po njem svoje delovanje, tem
bolje bo za nas.

prilagoditve (fizika, astronomija) ter
oglašati geslo, da je znanstvo — moč, to
je sila, s katero je mogoče obvladati
(mrtvo) prirodo. Čimbolj se znanstvo
razvija, tembolj se sedaj človeku umika
kvalitativna stran sveta (lepi svet) ter
vedno bolj stopa v ospredje kvantitativna
(koliko vsakovrstnih sil tiči v prirodi, ki
bi se dale spraviti v denar). Vedno bolj
začenja prodirati naziranje da priroda ni
zato ustvarjena, da jo spoštljivo in s sve-
tim strahom gledaš ter se je z ljubeznijo
raduješ, temveč zato, da s svojim raz-
umom proučavaš njene zakonitosti, da iz-
računavaš sile njenega odpora ter jo z
delom svojih, oziroma tujih rok — sebi v
prid obvladaš.

Iz te težnje po kvalificiranju sveta,
to je iz težnje, vsepovsod v prirodi okrog
nas, nad nami in pod nami videti le večji
ali manjši kvantum »gradiva«, ki se da
s pomočjo človeškega dela izpremeniti v
ta ali oni koristni (dobičkanosni) artikel,
pa se je slednjič rodil, se je moral roditi
kapitalizem. To je tisti gospodarski si-
stem, ki je v svojem jedru prekomeren
gon k delu in pridobivanju, ki se ne za-
dovolji z zaslužkom, kateri bi podjetniku
zadostoval za »stanu primerno prehrani-
tev«, ampak mu daje možnost gosподo-
vati, to je: oblikovati, urejati, obvlado-
vati trg, z drugimi besedami — obvlada-
ti človeka, oziroma človeške mase. Gi-
balna sila kapitalizma je dobiček, čim
večji dobiček in drugega nič: »Wo kein
Profit, da raucht kein Schornstein!« (Kjer
ni dobička, tam se ne kadi iz tovarniških
dimnikov.) Kapitalizem pozna samo en
ideal: Kvantiteto, kopičenje, rekord!

Najbolj žalostno pa je to, da sta sled-
njič pod kolesa kapitalističnega voza pri-
šla tudi dva, ki nekako po svojem bistvu
nista popolnoma izgubila vezi z materjo
prirodo — žena in otrok. To pa zatega-
delj, ker je kapitalistični duh naposled
kvantificiral tudi — rodbino, to se pravi,
tudi v njej je začel gledati samo kvantum
sil, ki se dado spremeniti v zaslužek. S
tujimi rokami je pač lahko gade loviti!
(Narodni pregovor.)

Ves tisti silni napor, ki ga je zapad-
noevropski človek zlasti od začetka 19.
stoletja vzel nase, torej tega človeka
slednjič ni pripeljal k solncu, ampak v
ono stisko, v kateri se danes nahaja. Te-
mu pa je moralo biti tako — zato, ker se

DR. K. OZVALD:

Kulturni pomen dela.

(Predavanje na ljubljanski delavski
visoki šoli.)

(Dalje.)

Moderni prosvetljenec, ponosen na
svojo izobrazbo, pa tako ocenjevanje bi-
ti, ki ne nosijo človeškega obraza, zavra-
ča kot brezplodno sanjavo. Evo zgleda!
Vem za inpozantno kostanjevo drevo, ki
stoji ob robu gozda, tik hiše pri vinogra-
du. Več sto let šteje ta kostanj in tolik je
njegov obseg, da bi ga troje mož ne ob-
jelo z razprostrtimi rokami. Gospodar ga
ne da posekati, češ, škoda bi bilo njegove
častitljivosti. Pa pridrvi v avtomobilu
mogočen trgovec iz mesta v obisk. Ko vi-
di kostanjevega orjaka, ogovori gospodar-
ja takole: Ali ni grehota, da ta ogromna
pošast zastoni stoji ob robu gozda ter vi-
nogradu zraven sebe krade solnce, ko bi,
posekana in za les prodana, že davno
svojemu gospodarju vrgla lepih novcev?
— V istem drevesu torej vidi prvi častit-
ljiv znak, ki si ga je lepa priroda božja
pripela na svoje prsi, a drugi vidi v njem
le toliko in toliko kubičnih metrov lesa,
oziroma toliko in toliko kalorij, ki jih je
čimprej treba izpremeniti v obrestonosni

denar, ki je vendar — sveta vladar. Eden
izmed njih (sin narave) motri prirodo
kvalitativno (po vtisu, ki ga dela na člo-
veško dušo) priroda stopa pred takega
človeka vsa živa in kot nositeljica takih
kvalitet, nad katerimi se človeku duša
lahko naslaja; a drugi (trgovec) si je na-
taknil kvantitativna očala: Temu hodi na
misel samo kvantum (vprašanje: koli-
ko?), ta le hladno računa, koliko da ta
ali oni kos prirode lahko »vrže« — v bla-
gajno, če to prirodo z delom svojih, ozi-
roma tujih rok premaga in spravi v —
suh novce. Turist pa industrijski pod-
jetnik pred slapom Savice!

In zadnje stališče, izključno stališče
hladnega računanja napram prirodi, ki
nas obdaja, to stališče je za človeka po-
lagoma postalo usodepolno. Sicer že pri
staroveških Judih (v dobi pred 2500 leti)
stopa na dan težnja, živo in neživo pri-
rodo (živali, rastline, zemljo) ponižati
zgolj na nekaj, kar se da tako ali tako ob-
delovati, obvladati; in pač dovolj značilno
se njihov Bog imenuje »gospod« in
»stvarnik« sveta, torej nekdo, ki ima svet
v svoji oblasti. Toda v bolj pomenljivi
meri se ta odnošaj do prirode začenja po-
javljati početkom nove dobe, ko se pri-
čne razvijati novodobno znanstvo, zlasti

blapce, da uduši svojega največjega sov-
ražnika — proletariata. Proti orjaku je
mogoča borba samo v zavedni, dobro
organizirani in močni mednarodni prole-
tarski fronti brez podkupljenih priveskov
od katerekoli strani. V njegovih rokah je
zlato, tehnična, orožje, prodane duše, zvi-
jača, laž, hinavščina, gnili bogovi, kakor
patriotizem, nacionalizem in vera, nad
vsem tem bde zvesti vojščaki — njegovi
zakoni, on je močan, navidez močnejši,
kakor proletariata. Toda samo na videz,
kajti vse to je samo na videz v njegovih
rokah, v resnici pa so gospodarji tvornic,
rudnikov, železnic in ladij oni, ki so jih
s svojimi žuljavimi rokami ustvarili, sa-
mo da se tega ne zavedajo, ker jim celo
življenje pojejo na ušesa, da je sin ban-
kirja že v materinem telesu bankir, pa
naj si bo še tako bedast in len, in da za-
konov ne piše ljudstvo, temveč rimski ce-
sar Justinian, ki je živel pred petnajststo
leti.

»Zimska študija«, »Šarabanka« in
»Rudnik« so tri pesmi, kjer si je Seliskar
nekoliko oddahnil in prepodil iz glave
težke misli. V njih ne sega globoko v da-

našnje socialne razmere, ne hodi po po-
beljenih grobovih in ne odpira ran, ki so
že itak preveč skeleče. Samo otožen je,
ko gleda s snegom pokrite poljane, ko
počiva njegov duh v naravi, ki se je zavila
v zimsko spanje in posluša monotono pe-
sem šarabanke ali udarce rudarjev, ki
pojejo na delu krvavečo pesem skrbi in
trpljenja za mater, za ženo, za sina, za
hčer. V zemlji vidite mračne črve, ki so
se zarili živi v grobove, da služijo kruh
svoji družini in slika preklane črepinje in
raztresene možgane rudarjev, ki so jih
zasule težke plasti premoga. So pesniki,
ki so sposobni opevati črne oči dekleta
ali kosmate nožice majskega hrošča, žrt-
vovati cele kitice zeljnatih glav ali peter-
šilju v polju, veseliti se in rajati v svojih
po vsebini in mislih suhoparnih in dolgo-
časnih pesmih samo zato, da lahko nosijo
široke klobuke in pesniško ime. Mimo
mater gredo, ki ne more dati otroku mle-
ka, ker sama nima kruha, moža vidijo, ki
je pretepel ženo in preklel otroke, ker
jim ne more dati kruha, rudarja srečajo,
ki nima pravice greti se na solncu, ker
mora globoko v zemlji skrbeti za svojo

družino, sami pogosto stradajo in trpe
pomanjkanje, ker jim verižniki, ki pozna-
jo samo gonjo za dobičkom, ne plačujejo
dovolj drago njihovih srčnih krčev, pa
vse to gre mimo njih. Pravijo, da duša
lahko in mora vriskati, čeprav telo hira,
da je pikapolonica nebeško lepa in vra-
bec na dvorišču poln umetnosti, človek v
trpljenju in borbi za obstanek pa ni vre-
den, da bi mu posvetili nekaj vrstic in
naslikali v lepi obliki njegovo mračno in
težko življenje, da bi siromak spoznal, da
ni sam, da so ob njegovi strani tudi du-
ševni delavci, misleci, ki mu hočejo po-
magati na poti iz robstva v svobodo. Človek
mora biti res umetnik, da se lahko
tako temeljito odrta od realnega življe-
nja in če pomislimo, da se taki ljudje pri-
števaajo med današnjo inteligenco, se mo-
ramo prijeti za glavo in čestitati visoki
evropski kulturi, ki ima take dragulje. Se-
liškar ni med njimi, on ne vriska v svojih
pesmih, on ni naslikal kumare in povedal,
da so to trije labodi, on je ostal kot pes-
nik in mislec na tleh in vidi samo to, kar
se v resnici dogaja okrog njega.

(Dalje prih.)

je vse to silno delo vršilo v nepravem duhu, v kapitalističnem duhu.

Zato pa se že začenja oglašati tako mnenje, da nas more iz stiske, v katero smo zašli, rešiti edino z novim duhom prešinjeno delo, novo veselje do dela in pa nova volja do dela. Kajpada to uvidevanje še nikakor ni splošno: Kajti vsakovrstne in na žalost jako mnogobrojne mahinacije verižnikov, valutnih špekulantov in podobnih kreatur se pač ne morejo šteti za pošteno delo. In četudi ta ali oni posameznik uvideva, da bo treba na nov način se lotiti dela, še s tem ni obenem rečeno, da se bo zares tudi dotičnik sam poprijel dela tako kakor je prav.

Pot iz stiske, v kateri se nahajamo, pa do dejanja, to je do pravega dela, ki je edini rešitelj iz te stiske, je — dolga pot. In o tistem mnenju, ki ga večkrat slišimo — da bi že huda stiska sama, v kateri se nahaja, človeka prisilila k prave-mu dejanju, k rešilnemu delu: tako mnenje, moramo reči, da je napačno. Zlasti ako je stiska prevelika ter nič prav ne obeta, da bi delo vodilo do cilja, se ljudi rad loteva obup, ki se lahko na različen način izraža — med drugim tudi v brez-miselnem veseljačenju in popivanju, ki ga danes toliko srečavamo in ne moremo razumeti.

Ako se hočemo izkoptati iz sedanje mizerije, pred vsem drugim torej ne smemo svojega sovražnika iskati tam, kjer ga ni. Odgovornost za sedanje težko stanje večinoma skušamo naprtiti — svetovni vojni. Toda svetovna vojna ni pravi krivec, saj je sama bila spočeta od istega očeta, kakor današnji gospodarski položaj — saj je tudi njen oče: kapitalistični duh! (Dalje prihi.)

Politične vesti.

+ Črne krinke. Klerikalni poslanec Gostinčar je »izrazil upanje«, da bo vlada tudi letos omogočila železničarjem praznovanje 1. maja. Klerikalci so torej tisti, ki hodijo buržoazijo (sebi enako) prositi za milosti, ki si jih mora delavstvo samo vzeti. Pri tem igrajo še druge ne-spodobnosti. G. Gostinčar je vlado opozoril, da so železničarji vsako leto praznovali 1. maj. Kajpak! In najlepši je bil tisti leta 1920., ki je bil združen s sedmino na Zaloško cesto in ko je klerikalna deželna vlada pod kaznijo 20.000 Din ali šest mesecev zapora prepovedala vsak shod in sestanek, bodisi javno, bodisi v zaprtih prostorih! Gospodje harlekini...

+ Gospod, odreši nas! Na mariborskem oblastnem zboru narodno-radikalne stranke — delavske stranke par excellence — sta bila izvoljena dva odbora, eden oblastni, drugi pa za mesto Maribor. K temu naj sledi tale poučna statistika: v prvem odboru sede: tri advokatske duše, trije veleindustriji, ena visoka bančna glava, en višji železniški uradnik, en ne-oženjen profesor in en trafikant, katerega gmotni položaj nam v tem trenutku ni znan, ki pa ne more biti slab, če bi naj bil vreden ostale družbe. Delavcev toliko, kolikor je prstov na — nobeni roki... V drugem odboru: ena advokatska duša, dva veleindustrija, trije ravnatelji, en primarij, dva veletrgovca, ena višja bančna glava, en višji železniški uradnik, ena višja učiteljska potenca, dva špediterja, en natak, ki ne zna jesti črnega kruha, en davčni poduradnik, ki mu tudi ni sile, in en — reci en — delavec da ne bodo ostali gospodje brez špasa. Tle gospodje so si podvzeli nasiti vse bedne Lazarje z drobtinicami s svojih miz.

+ Politični položaj je obvisel. Radikalci in demokrati so šli narazen. Pašić je odložil mandat za sestavo vlade, ki ga je dobil demokrat Davidović. Kralj je zadovoljen z demokratskim stališčem. Demokrati so iz sebe, kako si na mislijo pomagati iz zagate, ko so popolnoma osamljeni, to je vprašanje, ki ga naj le sami rešijo. Puhle glave se včasih lotijo neverjetnih stvari. Pašić bo sedaj najbrže počakal, da si Davidovićevci polomijo zobe, nakar se poloti zadnjega dejanja te velikanske buržoazno-vladne komedije: sestave samoradikalne vlade.

+ Zaradi pravne pogodbe med našo državo in Poljsko sta se sestali v Belgradu delegaciji obeh držav. Ali bi ne bilo bolje če bi svoje konference iz pustega Belgrada preložili v kako letovišče? Honolulu niso do danes obiskali še nobeni diplomati, ko bi bil zanje zares pripraven kraj!

+ Na Bavarskem se začenja državljanska vojna — posledica večnih izživanja nacionalističnih mehkoglavcev, ki si jih je tamošnja krščanska vlada prav tako vzgojila, kakor jih goji sedaj pri nas. V Monakovem so se komunisti spopadli s »Hackenkreuzlerji«, pri čemer je bilo več težko ranjenih.

+ Fašistovski banditi so zažgali delavsko zbornico v Palermu, ker so milanski kovinarji sklenili, da na dan 1. maja ne bodo delali.

+ Turki na lozanski konferenci se iz zavezniške diplomacije prav dobro norca delajo. Zaradi vojnih odškodnin so Francoze tako prestrašili, da si ti sploh ne upajo tega vprašanja več spravljati v debato. Drugače pa so si vsi diplomati med seboj strupeni zavoljo turških koncesij Ameriki (koncesije Chester), ki hoče izvesti gradnjo turških železnic.

+ Oženil se je drugi sin angleškega kralja. Ves London se je spravil nad tem njegovim izvrstnim dejanjem pokoncu. — Za večjo zabavo je poskrbelo 5 mrtvih in 20 ranjenih rudarjev, ki so se na potu k delu tisti dan ponesrečili.

Dnevne vesti.

VSEM NAROČNIKOM.

Današnji številki prilagamo položnice. Vse naročnike prosimo, naj naročnino čimprej nakažejo. Zamudniki naj pa poravnajo s to položnico tudi naročnino za maj, ki znaša 20 Din.

Z naročnino naj pošlje tudi vsak naročnik 2 Din več za »Majski list«.

Plačujte redno! Dvakrat da, kdor plačuje točno.

Informacijski krožek se snide radi odpočivanja raznih govornikov namesto v ponedeljek šele v sredo ob običajni uri.

Bančni zavodi na dan Prvega maja ne poslujejo.

Angleški rudarji se pripravljajo na boj, ker so jim lastniki odklonili zvišanje mezd.

Delavci! kupujte čevlje samo z znamko »Peko« domačih tovarov Peter Kozina & Ko., Tržič, ki so najboljši in najcenejši. Glavna zaloga na drobno in debelo. Ljubljana, Breg 20.

Ljubljana.

V proslavo 1. maja se bo vršila v ponedeljek 30. t. m. ob 8. zvečer v dramskem gledališču slavnostna delavska predstava »Za pravdo in srce«, žaloigra v 5. dejanjih. Vstopnice po znižanih cenah je dobiti v predprodaji v tajništvu

»Svobode«, Židovska ulica 1, I. nadstropje, v tajništvu Strokovne komisije, Ljubljana, Šelenburgova ulica 6, II. nadstropje in v »Delavskem domu«, Turjaški trg 2, II. nadstropje.

Brivnice bodo Prvega maja ves dan zaprte.

Ljudska visoka šola. Danes v nedeljo predava g. Pertot o »Kulturnem razvoju — dviganju in padanju narodov.« Zborniška dvorana na vseučilišču, pričetek ob 9. zjutraj. Doslej se je delavstvo predavanj udeleževalo v prav sramotnem številu — proletarci, popravite svoj greh! Vstop je prost!

Maribor.

Občinska seja 25. t. m. Dr. Leskovar je zahteval, da župan odstrani z galerije dr. Reisman. Ker klerikalna zahteva ni utemeljena po paragrafi, ji župan ni ugodil. Seja je potekla mirno, in ljudem, ki jih je bila polna galerija, je ob malomestnem pričkanju obč. svetnikov bilo dolgčas. — Poljskim akademikom, ki nameravajo v prihodnjih dneh prirediti v Mariboru koncert, nakloni občina 1000 Din podpore. — V Melju so projektirane tri nove ulice, ki se bodo imenovali: Gubčeva, Oreška in Kopernikova, (dolga debata o pravilnosti imena »Oreška« — po orehih). — »Kovini« na Teznu dovolijo napeljavo vodovoda v uradniška stanovanja. — Klerikalni klub je predlagal, da proda občina kopališče, ki ima letno okrog 25.000 Din deficita. Vsi drugi klubi so ostro protestirali in dosegli, da kopališče ne bo prodano, pač pa bodo poskusili s petdnevnim obratovanjem in bo kopališče odprto zjutraj eno uro pozneje, zvečer eno uro dlje. — Elektriškemu podjetju dovolijo zvišanje inštalacijskih pristojbin s 1. majem. — Prošnja koroškega predmestja za napeljavo elektr. luči, datirano od 14. septembra 1921, odloči obč. svet na poznejši čas. — Plinarna je zahtevala izenačenje cen plina za občino s cenami, katere plačajo privatni konsumenti. Predlog bo proučil odsek. — Še par malenkosti so pretresavali in ob 11. zvečer zaključili sejo.

Južna železnica meni, da more brez kazni še nadalje izzivati delavstvo, ki ga je v svoji nenasitnosti že itak spravila z eno nogo v grob. V mariborskih železniških delavnicah je dala razglasiti, da ne priznava Prvega maja kot praznik in da mora vsak, ki hoče ta dan izostati prositi za dopust. Od mariborskega železničarstva je sedaj odvisno, kako bodo te prošnje izgledale. Če bi imelo delavstvo svojo razredno organizacijo bi si gospodje Židje bržkone ne upali gaziti že zadnje pravice, ki jih ono ima.

Zanimivo izzivanje. R. Rehar, urednik »Tabora« in predsednik Orjune, poziva »Stražo«, da dokaže vse, kar mu očita prestopkov. Če se »Straži« dokaz posreči, plača Rehar v njen fond 25.000 Din. — Če pa ne — pa naj »Straža« pred vsem svetom velja za izmeček človeštva.

Ljudska univerza. V ponedeljek predava inž. Kukovec o »Tagoreju kot umetniku«.

237 potnikov je bilo na nekem portugalskem paketnem čolnu, ki je v četrtek nasedel blizu rtiča Trio. Teh potnikov navzlic poizvedbam ne morejo najti.

LISTNICA.

Štefan K., univerza: Zglasite se čimprej pri nas. Najbolje krog 12.—1.

Koncert Feriálnega saveza ljubljanskih učiteljskihnikov v Zagorju. Dne 15. aprila je priredil F. S. ljubljanskih učiteljskihnikov koncert v Zagorju ob Savi. Čudno se nam zdi, da doslej še noben list ni omenil tega koncerta. Zlasti se čudimo še stanovskemu časopisu, Učiteljskemu Tovarišu, da ni niti besedice črhnil o tem izvrstno uspelem koncertu. Koncert se je vršil v nabiti polni dvorani Sokolskega doma. Izvajali so 15 pesmi pod vodstvom priljubljenega slovenskega skladatelja in neumornega pevovodje g. prof. E. Adamiča. Nekaterim izmed proizvajanih točk je sledil buren aplavz, da je moral zbor več pesmi ponoviti. Zagorska mladina je obsila pevce in pevke s cvetjem. Tudi postreženi so bili izvrstno. Tako so torej vrli Zagorjani pripomogli, da se omogoči turneja po Dalmaciji.

Iz Zidanega mosta smo prejeli k nedeljskemu shodu še sledeče podatke: Predsednik s. Ljubej je radi pridobljenih udarcev klerikalnega pretepača Albina Terbeznika, delavca v Zidanem mostu, padel na tla. Terberžnik je Ljubeja prvi udaril po glavi. Jurman, prožni preddelavec, stanujoč v Št. Jurju pri Loki pri Zidanem mostu, je pa Ljubeja sunil istočasno na tla ter mu skočil na rebra. Jurman je znan klerikalni pretepač in posestnik, kar znači, da ni prišel na delavski shod iz gmotnih, temveč iz političnih razlogov. — Na shodu sta bila navzoča ss. Leskošek iz Celja in Valentin Rejc iz Ljubljane, ki sta bila vabljeni kot referenta na shod v istih prostorih. Tudi ta dva so navzoči pijani klerikalci obkladali z raznimi psovkami, s. Rejcu so celo grozili, da mu zbijajo očala. Tako se norca brijejo ljudje iz delavcev, ki so zgubili pri delu vid. — Ker pa dr. Gosarjeve krščansko-socialne (?) čvekarije ni hotelo biti konec, so socialisti opustili zborovanje in so mirno poslušali shod klerikalcev. To pa naročenim zunanjim klerikalcem pretepačem ni bilo po volji, radi česar so sami pretep povzročili. Kakor čujemo, vodi tamošnji orožnik Srebotnik sedaj precej enostransko preiskavo in ne mara zaslišavati tiste, ki so videli, da je Terbežnik udaril najprej Ljubeja, ter se je orožnik celo izrazil, da Ljubeju nič ne pomaga, ker je 6 prič proti njemu. Zdi se nam, da bodo klerikalci skušali v svoji podivjanosti na-

praviti še justični zločin. Opozarjamo gospoda dr. Farčnika kot vladnega komisarja na omenjenem shodu, naj pusti komisionelno na licu mesta preiskati prostore, na katerih so tisti sedeli, ki skušajo nastopati kot priče proti s. Ljubeju. Opozarjamo nadalje, da se v Zidanem mostu trosijo govorice, katere gredo za tem, da bi zmagala laž. (Podobno kakor v svoječasni antialkoholni aferi Vozel kontra Leskošek, ki je trajala 1 in pol leta.) Zahtevamo nadalje, da se zaslišijo priče Ivan Verhovšek Franc Venko, Alojzij Jeraj, Iv. Iljaš, vsi delavci v cementni tovarni, nadalje Valentina Rejca, tajnika Osred. dr. kem. delavcev v Mostah pri Ljubljani, Marijo Rozmanovo, vdovo in delavko v Zidanem mostu in druge, ki so opazovali divjaško žaloigro. Izjavljamo, da bomo vsako nasilno postopanje smatrali za justični zločin. — **Razredno-zavedni in trezni delavci iz Zidanega mosta.**

Iz keramične tovarne v Libojah. Nismo se oglašali in pritoževali. Čeprav nam je šlo že marsikdaj slabo v tem libojškem koticu. Od preobrata sem so se ribarili za našo keramično industrijo podjetniki med seboj oziroma kapitalisti, ker so znali, da jim služi tukajšnje zaslepljeno delavstvo dobro. Pa vseeno je preteklo čas, da smo slednjič vendarle dobili pravega gospodarja. Kar se tiče osebe podjetnika samega, nočemo govoriti nič slabega o njem. Ampak ti takozvani nemški uradniki, kateri vodijo industrijo in delavstvo so še zmerom tako prosti kakor nekda v bivši Avstriji. Že prej so nas izkoriščali, a nas imajo še v osvobojeni Jugoslaviji za ničvredne, sami pa živijo bolje, kakor marsikateri pošteti tukajšnji državljani. Ti gospodje še niso imeli časa v tridesetih letih naučiti se našega slovenskega jezika in to je dokaz, kako so kot zagrizeni nacionalisti in kot taki delavski sovražniki prezirali naše ubogo slovensko delavstvo. Ne vem, če so tako neumni, da jim ne gre v glavo, ampak nam delavcem je pa bilo mogoče naučiti se nemškega. Delavstvo spregovori ti in naj si vzamejo gospodje na znanje, da nismo več Avstrijci, ampak zavedni jugoslovanski delavci, in hočemo, da delate pri mezdnem gibanju po člove-

ško z nami, ne pa tako, kakor pri zadnjem mezdnom gibanju. Tedaj ste dovolili nekaterim delavcem par drobtin, drugi pa smo propadli, ker se moramo zadovoljiti s tem, kar smo si meseca oktobra prejšnjega leta s težavo izvojevali. Od takrat se je zvišalo vse za 70%, mi pa smo vedno pri istem. In vi ste, gospodej, dobili povisek, ki ga nam ne privoščite. Škandal je še večji. Pri bivši tvrdki Sonnenberg, v kateri se izdeluje takozvana boljša majolika, pride iz vsake peči veliko zanič. Kdo je temu kriv? Delavstvo ne, ker ne dela receptov za glazure in glino, ampak s tem poverjeni nemški nameščeneec, ki se zgovarja na vse načine, češ, da delavstvo ne žge pravilno itd. S tem trpi škodo podjetnik na eni strani, na drugi pa mi delavci še enkrat bolj. Pa to bi moral vedeti gospodar sam, da ni delavstvo krivo škode, temveč dotični mogočnej, kateri se mu hlina. Koliko škode je že na tem, ker se mora posoda prodati veliko ceneje! Če gospodar to zna, je meni velika uganka, lahko se pa prepriča sedaj, ker smo primorani v javnost z besedo. Končno še enkrat šovinistom v album: če ne bodo postali drugačni, bomo poiskali drugih sredstev! — **Proletarec.**

= Vrednost denarja. 1 dolar velja 95.—95.75 Din, 1 lira 4.75—4.77 Din, 1 francoski frank 6.55 Din, 1 češka krona 2.83—2.85 Din, 100 madžarskih kron 1.70 do 1.75 Din, 100 avstrijskih kron 13.7 para. V Curihi stane 100 naših dinarjev 5.50 švicarskih frankov.

BOLEČINE? V obrazu? V udih? Poskusite pravi Fellerjev Elzaflud! Vi se boste čudili! Dobrodejen pri drgnjenju celega telesa in kot kosmetikum za kožo, zobe in negovanje ust! Veliko močnejši in boljši kakor francosko žganje ter čez 25 let priljubljen! S pakovanjem in poštino 3 dvojnate ali 1 specialna steklenica 24 dinarjev; 36 dvojnate ali 12 specialnih steklenic 208 dinarjev s 5% doplatka razpošilja: lekarnar EUGEN V. FELLER, STUBICA DONJA, Elzatrž št. 252 Hrvatsko.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Zvonimir Bernot (v imenu pokr. odb. SSJ). Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

Modne cefirje

za srajce v najnovejših vzorcih priporoča

A. & E. SKABERNĚ
Ljubljana, Mestni trg 10.

1000 frankov mesečno zaslužijo lahko ženske in moški vsakega stanu s sodelovanjem pri neki

holandski tvrdki.

Zahtevajte vzorce in brošure proti poslanim 10 Din v bankovcih pri: **E. Bock, Wien, VI., Gumpendorferstrasse Nr. 109/14.**

Velika izbira rokavic

mogavice

A. ŠINKOVIC nasl. K. SOSS,
Ljubljana, Mestni trg 19.

Bremen - New-York

Direktna zveza s krasnimi ameriškimi vladnimi parniki. Neprekosljivi po udobnosti, čistoči in po izborni oskrbi. Nagle in varne ladje.

„George Washington“ „Amerika“
„President Roosevelt“ „President Harding“

Zahtevajte podrobna pojasnila in brodar. list št. 218. Ugodna prilika za prevažanje blaga.

UNITED STATES LINES

Generalno zastopstvo za Jugoslavijo:
Beograd, Palata Beogradske Zadruga.

Mestni trg 10.

Kemični laboratorij
za izdelovanje desinfekcijskih sredstev.

! Naročajte „KRES“ !

+ žene, +

ki so modre, se ne boje več, temveč se obvarujejo z mojim mnogokrat preizkušenim obvarovalnim aparatom.

V posebnih slučajih zahtevajo žene takoj moja vedno zanesljivo učinkujoče, popol. neškodljivo **specieino sredstvo.**

Vprašajte pod Dr. 5. Priložite znesek za znamko za odgovor. — Pošiljka se vrši strogo diskretno po

El. Bock, Wien, VI., Gumpendorferstr. 109/14.